

Bundel van de Raadsplein Info/debat TaKzaal van 5 november 2018

Agenda bijlagen

Korte terugblik Raadsplein info-debat TAKzaal d.d. 5 november 2018

- 1.a Opening en Mededelingen (19.45 – 19.50 uur)
- 1.b Vaststelling van de agenda
- 2 Informatieronde
- 3 Beantwoording motie 'Onderzoek naar onderwijsaanbod voor hoogbegaafden in Zwolle' (19.50 – 21.30 uur)
In 2017 heeft de raad het college verzocht om samen met het onderwijs en ouders te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om het onderwijsaanbod voor hoogbegaafden in Zwolle verder te versterken. Het college heeft de raad middels een informatienota geïnformeerd over de uitkomsten. In de besluitvormende vergadering van 10 september j.l. hebben fracties verzocht om agendering van dit onderwerp in een informatieronde. Doel is om inzicht te krijgen in hoe het onderwijsveld aankijkt tegen de aanbevelingen uit de werkveldraadpleging die het college heeft uitgevoerd, tegen de organisatie van het passend onderwijs voor hoogbegaafden in Zwolle en tegen de rol die zij voor de gemeente en voor zichzelf zien. Voor de informatieronde zijn vertegenwoordigers uit het onderwijs en betrokkenen bij de werkveldraadpleging uitgenodigd.
Voor technische en feitelijke vragen: J.W. Dollekamp (4116) JW.Dollekamp@zwolle.nl
Informatienota Uitvoering motie 'Onderzoek naar onderwijs voor hoogbegaafden in Zwolle'
Slotdocument werkveldraadpleging hoogbegaafdheid
- 4 Sluiting (21.30 uur)

Raadsplein Info/debat TaKzaal

Vergadering d.d.	5 november 2018
Locatie	Thomas a Kempiszaal
Aanvang	19.45
Eindtijd	21.30
Voorzitter	Dhr. J. Satoor de Rootas
Griffier/secretaris	Mevr. M. Zweers

1.a. Opening en Mededelingen (19.45 – 19.50 uur)

De voorzitter opent de vergadering.

1.b. Vaststelling van de agenda

De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

2. Informatieronde

3. Beantwoording motie 'Onderzoek naar onderwijsaanbod voor hoogbegaafden in Zwolle' (19.50 – 21.30 uur)

In 2017 heeft de raad het college verzocht om samen met het onderwijs en ouders te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om het onderwijsaanbod voor hoogbegaafden in Zwolle verder te versterken. Het college heeft de raad middels een informatienota geïnformeerd over de uitkomsten. In de besluitvormende vergadering van 10 september j.l. hebben fracties verzocht om agendering van dit onderwerp in een informatieronde. Doel is om inzicht te krijgen in hoe het onderwijsveld aankijkt tegen de aanbevelingen uit de werkveldraadpleging die het college heeft uitgevoerd, tegen de organisatie van het passend onderwijs voor hoogbegaafden in Zwolle en tegen de rol die zij voor de gemeente en voor zichzelf zien. Voor de informatieronde zijn vertegenwoordigers uit het onderwijs en betrokkenen bij de werkveldraadpleging uitgenodigd.

Aanwezig zijn: namens Openbaar Onderwijs Zwolle (OOZ) mw. Van der Beek (inhoudsdeskundige en coördinator Cnopius klassen), dhr. de Wit (voorzitter college van bestuur) en dhr. Vlaskamp (directeur De Stroming), namens Vivente dhr. Ter Wee (voorzitter CvB en tevens BLOZ) en mw. Streuer (directeur De Zevensprong), namens Catent mw. Doolaard (expertiseteam), namens Landstede mw. Van der Poel (manager expertiseteam voortgezet onderwijs en regievoerder passend onderwijs), namens Greijdanus dhr. de Jong (CvB), namens Expertisecentrum Adapt dhr. Kloppenburg (directeur) en tenslotte dhr. Meijer van iQBegrijp als specialist hoogbegaafdheid.

Vanuit de fracties worden met name vragen gesteld over de problemen die men ervaart bij het aanbieden van passend onderwijs voor hoogbegaafden, over de expertise op scholen en in hoeverre deze expertise tussen scholen en breed in Zwolle gedeeld wordt, ook met ouders. Daarnaast wordt onder andere gevraagd naar de aandacht die hoogbegaafdheid (HB) krijgt in Hbo-opleidingen zoals de PABO.

In de beantwoording benadrukken de meesprekers dat zij er allemaal op gericht zijn op het aanbieden van inclusief onderwijs. Dus onderwijs op een reguliere school, met aandacht voor de behoeften van een kind zoveel mogelijk binnen de eigen school georganiseerd. Ook als een kind wel buiten het reguliere onderwijs terecht komt, is alles gericht op terugkeer. Voor slechts een kleine minderheid van de HB-kinderen is een reguliere omgeving niet passend. De verbinding tussen onderwijs en jeugdhulp, ook in de financiering, en vroegsignalering zijn daarnaast punten waar volgens de aanwezigen nog veel winst te behalen valt. Scholen en docenten zijn nog niet altijd voldoende toegerust om te kunnen signaleren en om ouders te ondersteunen in de zoektocht naar het benodigde en meest

passende maatwerk voor hun kind.

De wethouder geeft hierop aan dat er binnen de stuurgroep passend onderwijs inderdaad wordt nagedacht over de vraag hoe we zorg en onderwijs meer naar elkaar laten toebewegen. Als gemeente moeten we zorg dus ook zo organiseren dat dit mogelijk is. Hij zou hierover op termijn graag nog eens met de raad doorpraten. De aanwezige besturen bieden aan hier ook een rol in te kunnen spelen. Verder benoemt de wethouder wat betreft vroegsignalering dat de GGD hierin ook een rol voor zichzelf ziet (breder dan HB). Daarbij is het wel van belang dat gegevens van verschillende instellingen ook voor elkaar ontsloten worden om tot het beste maatwerk voor een kind te kunnen komen. De oproep om in docentenopleidingen meer aandacht te geven aan HB kan de wethouder benoemen in zijn contacten, maar uiteindelijk zijn het de opleidingen zoals de PABO zelf die het curriculum bepalen.

De wethouder zegt tenslotte toe om aan het eind van het jaar in de stuurgroep passend onderwijs te bespreken hoe de raad geïnformeerd wordt over de voortgang op het thema hoogbegaafdheid en de gezamenlijke subsidieaanvraag richting het rijk.

De voorzitter constateert aan het eind van de bespreking dat er geen vragen meer zijn van de zijde van de fracties en dat er veel besproken is over dit onderwerp. Hij dankt de aanwezigen voor hun inbreng en vraagt de woordvoerders van de fracties of de informatienota voor kennisgeving aangenomen kan worden. Dat is het geval.

4. Sluiting (21.30 uur)

De voorzitter sluit de vergadering om 21.45 uur.

Raadsplein Info/debat TaKzaal

Datum 5 november 2018

onderwerp	Beantwoording motie 'Onderzoek naar onderwijsaanbod voor hoogbegaafden in Zwolle' (19.50 – 21.30 uur)
portefeuillehouder	Michiel van Willigen
informant	Dollekamp, Jan-Willem (4116)
medeopstellers	Flier, Angela (2698)
afdeling	Maatschappelijke Ontwikkeling
bijlagen	Voorstel: Informatienota Uitvoering motie 'Onderzoek naar onderwijs voor hoogbegaafden in Zwolle' Bijlage: Slotdocument werkveldraadpleging hoogbegaafdheid

Voorgesteld besluit raad

Wij stellen u voor:

1. kennis te nemen van de uitkomsten van de werkveldraadpleging hoogbegaafdheid;
2. de motie 'Onderzoek naar onderwijs voor hoogbegaafden in Zwolle' hiermee als afgedaan te beschouwen.

Informatienota voor de raad

Datum 20 juni 2018

Onderwerp	Uitvoering motie 'Onderzoek naar onderwijs voor hoogbegaafden in Zwolle'
Versienummer	V2.0

Portefeuillehouder Michiel van Willigen

Informant J.W. Dollekamp
Afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling / OW
Telefoon 038 498 4116
Email JW.Dollekamp@zwolle.nl
Bijlagen 1. Slotdocument werkveldraadpleging hoogbegaafdheid

Wij stellen u voor:

1. kennis te nemen van de uitkomsten van de werkveldraadpleging hoogbegaafdheid;
2. kennis te nemen van de beantwoording van de motie 'Onderzoek naar onderwijs voor hoogbegaafden in Zwolle'.

Datum 20 juni 2018

[Toelichting op het voorstel](#)

Inleiding

Bij de vaststelling van de begroting 2018 op 10 november 2017 heeft de gemeenteraad een motie aangenomen waarin u het college heeft gevraagd om:

1. Samen met het onderwijs en ouders te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om, met de impuls vanuit het regeerakkoord, het onderwijsaanbod voor hoogbegaafden in Zwolle nog verder te versterken;
2. Daar waar nodig, in uitzonderingsgevallen, mee te werken aan een maatwerkoplossing voor leerlingenvervoer.

Wij hebben de motie conform uitgevoerd en informeren u graag over de uitkomsten.

Kernboodschap

Wij hebben in het voorjaar van 2018 in een tweetal bijeenkomsten een werkveldraadpleging georganiseerd met betrokkenen vanuit het Zwolse onderwijs en vanuit jeugdhulp. Er is daarbij ook gebruik gemaakt van input van ouders en van hoogbegaafde kinderen zelf.

Het resultaat van de werkveldraadpleging is een document met aandachtspunten en mogelijke verbeteringen in onderwijs en ondersteuning van hoogbegaafde kinderen, jongeren en hun ouders (bijlage). De gedane suggesties voor verbetering kunnen door het onderwijs onder meer worden benut voor een subsidieaanvraag voor de extra rijksmiddelen die voor dit doel beschikbaar komen.

Toelichting

Met de werkveldraadpleging wilden we beter zicht krijgen op de voorwaarden voor optimale ontwikkelingskansen voor hoogbegaafde kinderen en jongeren en de rollen van onderwijs en (jeugd)hulp daarbij. Waarbij we oplossingen zoeken binnen het gewone, dus juist in het reguliere Zwolse onderwijs. Dit conform de doelen en uitgangspunten van de *Ontwikkelagenda passend onderwijs en jeugdhulp* waarin de Zwolse onderwijsbesturen en de gemeente Zwolle hun gezamenlijke ambities hebben vastgelegd.

Onderwijs en gemeente hebben daarbij elk hun eigen opdracht en rollen. Voor het onderwijs is dat de opdracht om passend onderwijs te bieden voor elk kind dat bij de school wordt aangemeld, dus ook voor hoogbegaafde kinderen. Daar gaat de gemeente niet over. Voor de gemeente zijn dat opdrachten om de leerplicht te handhaven en maatwerk te leveren in ondersteuning van jeugdigen en gezin. Daar gaat het onderwijs niet over. Die twee raken elkaar echter wel als er sprake is van schooluitval of als er naast hoogbegaafdheid ook andere problemen spelen. In de ondersteuningsteams op scholen voor primair en voortgezet onderwijs wegen school en gemeente daarom gezamenlijk en integraal af wat nodig is, op school en/of thuis.

De uitkomsten van de werkveldraadpleging zijn soms vooral voor de groep hoogbegaafde leerlingen van belang, maar soms ook gewoon voor alle leerlingen. De deelnemers aan de raadpleging vanuit het onderwijs hebben de suggesties meegenomen naar hun eigen besturen en naar het Samenwerkingsverband passend onderwijs met het oog op verbetering van het aanbod. Ze kunnen die onder meer benutten voor het doen van een aanvraag voor de extra rijksmiddelen die het kabinet voor verbetering van het onderwijs aan deze groep beschikbaar stelt. Overigens heeft de minister van onderwijs de Tweede Kamer onlangs geïnformeerd dat die regeling pas per 2019 zal ingaan en niet zoals de bedoeling was al dit jaar.

Datum 20 juni 2018

Consequenties

Als gemeente blijven wij conform ons beleid streven naar maatwerk in ondersteuning vanuit het sociaal domein. Op basis van een integrale afweging wordt besloten over inzet van voorzieningen, waaronder ook leerlingenvervoer. In uitzonderingsgevallen blijft het dus mogelijk om ook leerlingenvervoer in te zetten als dit voor het bieden van maatwerk noodzakelijk is.

Communicatie

Het slotdocument van de werkveldraadpleging is toegezonden aan de deelnemers. We sturen het slotdocument ook ter kennisneming toe aan de ouders die in eerder stadium hun betrokkenheid getoond hebben.

Vervolg

Wij brengen de uitkomsten van de werkveldraadpleging onder de aandacht in ons overleg met de Zwolse schoolbesturen met het oog op de verdere ontwikkeling van het onderwijs voor de groep hoogbegaafde leerlingen. We zullen er bij hen op aandringen om de opbrengsten van de werkveldraadpleging ook te benutten voor de aanvraag van extra rijksmiddelen die vanaf 2019 voor deze groep beschikbaar komen. Verder betrekken wij de uitkomsten bij de ontwikkeling van onderdelen van de gezamenlijke *Ontwikkelagenda passend onderwijs en jeugdhulp*. Dit geldt onder meer voor de proeftuin i.o. rondom aanpak van thuiszitten, waarvan soms ook bij hoogbegaafde leerlingen sprake is.

Openbaarheid

Dit voorstel is openbaar.

Burgemeester en Wethouders van Zwolle,

de heer drs. H.J. Meijer, burgemeester

mevrouw mr. I. Geveke, secretaris

voorstel

Zwolle

Datum

20 juni 2018

Jaargang

Kenmerk 47826

Onderwerp Beantwoording motie 'Onderzoek naar onderwijsaanbod voor hoogbegaafden
in Zwolle' (19.50 – 21.30 uur)

De raad van de gemeente Zwolle;

Gelezen het voorstel van burgemeesters en wethouders, d.d. 17-07-2018

besluit:

Aldus besloten in de openbare vergadering van 5 november 2018,

de voorzitter,

de griffier,

Slotdocument werkveldraadpleging hoogbegaafdheid, onderwijs en ondersteuning (juni 2018)

Inleiding

“Ieder kind moet zich gesteund en gestimuleerd voelen met uitdagend onderwijs. Het onderwijs dient aan te sluiten bij de cognitieve vermogens en sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen. Leerkrachten moeten net zo goed aandacht hebben voor leerlingen met beperktere leervermogens als voor leerlingen met kenmerken van (hoog)begaafdheid. Deze leerlingen beschikken naast een sterk ontwikkelingspotentieel over creërend denkvermogen en een sterke gedrevenheid. Het is niet vanzelfsprekend dat dit zich ook uit in excellente prestaties op één of meerdere leergebieden. Hiervoor is een stimulerende leeromgeving nodig, met leraren die rijk onderwijs vormgeven dat (ook) aansluit bij de specifieke onderwijsbehoeften van (hoog)begaafde leerlingen. In het Regeerakkoord is hiervoor structureel 15 miljoen extra uitgetrokken”, schrijft minister Arie Slob in zijn brief d.d. 14 maart 2018 aan de Tweede Kamer.

De gemeenteraad van Zwolle heeft het college van B&W opgeroepen om samen met het onderwijs en ouders te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om, met de impuls vanuit het regeerakkoord, het onderwijsaanbod voor hoogbegaafden in Zwolle nog verder te versterken. Op 17 april en 28 mei zijn er werkveldraadplegingen geweest. Daarnaast is op 17 mei ook de doelgroep geraadpleegd en is er contact geweest met enkele ouders. De gemeente gebruikt de input van deze raadplegingen voor het beantwoorden van de motie uit de gemeenteraad. Het onderwijs kan de input van kinderen, ouders en deskundigen onder meer benutten voor een aanvraag van de impulsmiddelen van het Rijk. De verantwoordelijkheid voor deze aanvraag ligt bij de onderwijsbesturen.

Leeswijzer

1. Doel van de werkveldraadplegingen (p.1)
2. Wat hebben we opgehaald? (p. 2)
 - 2.1 *Visie* (p. 2)
 - 2.2 *Wat gaat er goed?* (p. 3)
 - 2.3 *Wat kan er beter?* (p. 4)
 - 2.4 *Uitgangspunten en verbeterpunten* (p. 5)

Bijlage 1. Deelnemers werkveldraadpleging (p. 6)

Bijlage 2. Gespreksverslag van gesprek doelgroep 17 mei (p. 6)

Bijlage 3. Raadpleging ouders (p. 7)

1. Doel van de werkveldraadplegingen

Doel van de werkveldraadplegingen was om de huidige praktijk van (passend) onderwijs en jeugdhulp in Zwolle te bespreken en te onderzoeken hoe Zwolle ervoor staat als het gaat om onderwijs en ondersteuning aan hoogbegaafden. Daarnaast wilden we beter zicht krijgen op de voorwaarden voor optimale ontwikkelingskansen van hoogbegaafde kinderen en jongeren. We zochten oplossingen binnen het gewone, dus in het reguliere onderwijs. Dit conform de doelen en uitgangspunten van de

Ontwikkelagenda passend onderwijs en jeugdhulp waarin de Zwolse onderwijsbesturen en gemeente Zwolle hun gezamenlijke ambitie hebben vastgelegd:

Alle kinderen in Zwolle kunnen veilig en gezond opgroeien en zich positief ontwikkelen. Kinderen en jongeren en hun ouders werken zoveel mogelijk in een gewone setting (vooral gezin en school) aan ontwikkeling, meedoen en welbevinden. Een ononderbroken schoolloopbaan is daarbij van groot belang. Als dit om welke reden dan ook niet lukt, organiseren we passende ondersteuning waardoor de draagkracht en het oplossingsvermogen van leerling, gezin en school en/of andere omgevingen waarin kinderen actief zijn zodanig versterkt worden dat er een positief opvoedklimaat ontstaat voor alle kinderen en tegelijk de inzet van gespecialiseerde jeugdhulp zo licht is als kan en zo zwaar als nodig.

Daarbij werken we aan goede verbindingen tussen een kind en zijn/haar gezin, op school en/of andere plekken en sluiten we aan bij de eigen kracht van kinderen, gezinnen en scholen om opgroeien en opvoeden van alle kinderen optimaal te laten verlopen. Daarvoor brengen we onderwijs en jeugdhulp dicht bij elkaar, werken we aan nieuwe samenwerkingsvormen en betere vormen van ondersteuning om het (speciaal) onderwijs én jeugdhulp zo effectief en efficiënt mogelijk hun taken te laten vervullen in aanvulling op de inzet van ouders en andere mede-opvoeders.

Onderwijs en gemeente hebben daarbij elk hun eigen opdracht en rollen. Voor het onderwijs is dat de opdracht om passend onderwijs te bieden voor elk kind dat bij de school wordt aangemeld, dus ook voor hoogbegaafde kinderen. Daar gaat de gemeente niet over. Voor de gemeente zijn dat opdrachten om de leerplicht te handhaven en maatwerk te leveren in jeugdhulp. Daar gaat het onderwijs niet over. Die twee kunnen elkaar echter wel raken als er naast hoogbegaafdheid ook problemen rondom opgroeien en opvoeden spelen. In de ondersteuningsteams op scholen voor primair en voortgezet onderwijs wegen school en gemeente daarom gezamenlijk af wat nodig is, op school en/of thuis.

Met de inventarisatie van kansen voor verbetering hebben we op 17 april een begin gemaakt en tijdens de tweede bijeenkomst op 28 mei is het werkveld opnieuw samen gekomen om te werken aan een verdere aanscherping van de analyse (wat is het probleem, wat zijn randvoorwaarden voor oplossingen) en het benoemen van bouwstenen voor verbetering van onderwijs en ondersteuning voor hoogbegaafde kinderen en jongeren.

2. Wat hebben we opgehaald tijdens de werkveldraadpleging?

2.1 De visie van de aanwezige gesprekspartners op hoogbegaafdheid

a. Wat is hoogbegaafdheid? (semantische verschillen uit de weg)

Hoogbegaafd is geen eenduidig begrip. Dit bemoeilijkt vaak het vormen en hanteren van een eenduidige visie en het gesprek over hoogbegaafdheid. Tijdens de werkveldraadpleging werd onder andere onderscheid gemaakt tussen hoogbegaafd en hoog intelligent: hoogbegaafde kinderen zijn meer dan alleen intelligent op de klassieke punten zoals taal en rekenen, zij zijn bijvoorbeeld uitzonderlijk creatief en begaafd op meerdere gebieden. Hoog intelligente kinderen kunnen goed leren en zijn zeer bedreven in rekenen en taal, maar blinken niet uitzonderlijk uit op andere vlakken. IQ als maatstaf (> 130 ben je hoogbegaafd) is dan ook te simpel. Bovendien leidt een eenzijdige focus op een hoog IQ er soms toe dat hoogbegaafdheid in de schoolsetting ten onrechte als 'luxe probleem' wordt gezien, vanuit de veronderstelling dat een kind qua leren toch gemakkelijk moet kunnen meekomen. Wel moet er voorzichtig worden omgegaan met de 'smalle' diagnose hoog

intelligent zonder een kind hoogbegaafd te noemen. Experts zeggen dat de begaafdheid op andere gebieden niet altijd meteen naar boven komt en het kan zijn dat het kind daardoor onderschat wordt.

Daarnaast is gesproken over de vraag of hoogbegaafdheid 'een talent' of 'een probleemdiagnose' is. Dit maakt groot verschil in de manier waarop je de kinderen of jongeren benadert. En dat maakt weer veel verschil voor welzijn en ontwikkeling van betrokken kinderen. Verschillen in visie tussen ouders, school en ondersteunende organisaties maakt gesprekken over een goede oplossing in concrete gevallen soms lastig. De groep 'hoogbegaafden' is ook zeer divers. Het kan erg helpen om met de betreffende kinderen zélf te zoeken naar oplossingen, naar wat voor hen werkt en wat niet.

Verder wordt tot een leeftijd van 8 jaar meestal nog niet gesproken over 'hoogbegaafdheid'. Tot die tijd spreken we meestal over een 'ontwikkelingsvoorsprong'. Juist in die vroege periode is het van belang om die ontwikkelingsvoorsprong op tijd te herkennen om aan te (kunnen) blijven sluiten bij het kind, bijvoorbeeld op de peuter- of kinderopvang of in de jeugdgezondheidszorg (consultatiebureau). Daarbij speelt ook een rol dat bij een deel van de kinderen niet alleen mogelijke hoogbegaafdheid speelt, maar ook ontwikkelingsproblemen. Niet elk gedrag komt van hoogbegaafdheid.

b. Hoe kijken wij tegen hoogbegaafde kinderen en hun scholing aan?

Het basisonderwijs (of soms nog eerder) zal erop gericht moeten zijn de betreffende kinderen ook echt te 'leren leren'. Vaak kunnen hoogbegaafde kinderen zo makkelijk meekomen op de lagere school dat ze niet echt hoeven 'te leren', maar op het voortgezet onderwijs redden ze het niet meer en lopen ze alsnog vast. En dan is het vaak zo ingewikkeld geworden dat het bijna niet meer te repareren is. Overigens is voor scholen wel het probleem dat dit 'leren leren' voor hoogbegaafde kinderen één van de vele opgaven is die gerealiseerd moeten worden in een klas met veel meer en verschillende leerlingen met allemaal hun eigen behoeftes.

c. Is er een aparte vorm van passend onderwijs nodig?

Met de aanwezig partners is geconcludeerd dat een aparte vorm van onderwijs voor deze groep in Zwolle niet nodig en niet wenselijk is. Echter moeten hierbij wel kanttekeningen gemaakt worden:

- Grootste aandachtspunt is het versterken van de kennis, de tijd en de ruimte van en voor leerkrachten in de interactie met hoogbegaafde leerlingen. Daarvoor is ook steun van de directie nodig. Leerkrachten moeten beter in positie worden gebracht.
- Ook het contact met 'peers' (kinderen van een gelijk denkniveau) is erg belangrijk.
- Belangrijk is om de band met school altijd te handhaven, ook als sprake is van uitval. Good Practice: 'Fenix Talent' (Utrecht).
- Diversiteit en flexibiliteit in de vormen waarin onderwijs wordt aangeboden. Vanuit de diversiteit in schoolconcepten kan worden gekeken waar een hoogbegaafde leerling het best past. Vervolgens is flexibiliteit nodig om het onderwijs voor de leerling passend te maken. Flexibiliteit in het voortgezet onderwijs lijkt qua lesprogramma en organisatiestructuur minder goed mogelijk dan in het primair onderwijs.

2.2 Wat gaat er al goed in Zwolle? Waar kunnen we op voortbouwen?

- Het merendeel van de hoogbegaafde kinderen/jongeren in Zwolle (naar schatting zijn dit zo'n 500 kinderen) vindt een plek op school. Daarmee is niet gezegd dat er geen verdere verbeteringen in de aanpak van hoogbegaafden mogelijk zijn.
- Er zijn projecten en aanpakken als Cnopus en Plusklassen met leerkrachten die goed zijn opgeleid en toegerust voor de omgang met (ook) hoogbegaafde kinderen. Ook op 'reguliere' scholen zijn er wel leerkrachten die dit kunnen en ook doen.

- Ouders worden geholpen om goed het gesprek te voeren met hun kind, evenals het gesprek met school (en/of hulpverlening) met en over hun hoogbegaafde kind. Lastig wordt het als er een verschil in visie is tussen school (of scholen) en ouders.
- We zoeken met alle partijen naar oplossingen voor hoogbegaafde kinderen die nu hun plek in het Zwolse onderwijs en in de samenleving niet (goed) vinden. Er is aandacht voor en draagvlak om samen te werken aan verbeteringen.
- Er zijn expertisecentra in het Zwolse onderwijs met kennis over onderwijs en hoogbegaafdheid.

2.3 Wat kan er beter?

Beschikbare kennis en communicatie over HB

- In veel scholen lijkt voldoende aanbod, deskundigheid en/of kwaliteit rondom onderwijs voor hoogbegaafde kinderen of jongeren nog te ontbreken. Dit is mede oorzaak van het ontstaan van hulpaanbod buiten het onderwijs.
- De samenwerking en het gesprek tussen ouders en kinderen en tussen scholen en ouders van hoogbegaafde kinderen verloopt soms stroef door onbegrip van beide kanten. Er is soms sprake van 'angst' om het gesprek aan te gaan, zowel bij ouders als bij school. Suggestie is daarom: laat ouders niet alleen met de leerkracht spreken, maar ook rechtstreeks met experts binnen de school op het gebied van hoogbegaafdheid (in plaats van getrapt via de leerkracht). Ook wordt er weinig met kinderen zelf gesproken.

Signalering en doorgaande leerlijn

- Jongens zijn vaker oververtegenwoordigd bij specifieke voorzieningen voor hoogbegaafde leerlingen in het onderwijs. Er moet meer kennis komen over het signaleren van hoogbegaafde meisjes, die zich doorgaans sneller aanpassen aan de groep, om niet op te vallen.
- Sommige hoogbegaafde kinderen gaan zich chronisch aanpassen op school, waardoor ze zich elders (meestal thuis) gaan afreageren. Dan lijkt er op school geen probleem, maar is het er wel.
- Nu komt het signaal van mogelijke hoogbegaafdheid in veel gevallen eigenlijk te laat naar voren. Vroege signalering van een ontwikkelingsvoorsprong of mogelijke hoogbegaafdheid bij jonge kinderen op school of voorschool zou de omgeving van een kind in staat stellen om eerder te beginnen met gerichte begeleiding waardoor ook de kans op een succesvolle schoolloopbaan voor deze groep groter wordt.
- De aansluiting van basisonderwijs en voortgezet onderwijs kent (juist) voor deze doelgroep nog verbeterpunten.

Onderwijsconcepten

- De huidige groepsgrootte van klassen staat op gespannen voet met de toenemende differentiatie tussen leerlingen. Als kleinere klassen onhaalbaar zijn, welke variaties zijn dan wel mogelijk, voor alle leerlingen maar zeker voor leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben?
- Kinderen en jongeren zijn niet 'part time' hoogbegaafd. Losse projecten of enkele dagdelen zijn niet voldoende, als in het ontwikkelingsperspectiefplan (OPP) van de leerling niet staat hoe het programma en de begeleiding van de leerlingen er in de rest van de week uit zien. Bij 'full time' uitgedaagd worden op niveau, in de eigen klas zou een hoogbegaafd kind beter tot zijn/haar recht komen.

2.4 Uitgangspunten en voorstellen voor verbetering

Voorop staat dat de geconstateerde verbeterpunten deels overeenkomen met de verbeterpunten die de minister benoemt in zijn brief d.d. 14 maart 2018, te weten:

- a. Er is binnen scholen meer kennis nodig over (hoog)begaafdheid;
- b. Meer passend aanbod is nodig voor (hoog)begaafde leerlingen;
- c. Betere samenwerking tussen scholen binnen de regio is gewenst.

Verbeterpunten

- Samen optrekken rondom onderwijs voor hoogbegaafde kinderen, bijvoorbeeld in het delen van kennis en voorzieningen. De extra rijksmiddelen hoogbegaafdheid (structureel 15 miljoen) zouden hiervoor benut kunnen worden.
- Eerst totaal (alle leerlingen), dan uitzondering.
- Niet alles in school(gebouw) willen oplossen
- Samenwerken op basis van zelfde visie ('zo doen we dat in Zwolle'), ook voor deze doelgroep
- In de zoektocht naar 'wat kan beter' niet alleen spreken met betrokken professionals en ouders, maar ook met kinderen en jongeren zelf: wat werkt voor hen en wat werkt niet? Vanuit een open, onderzoekende houding op alle niveaus (Zie ook het gespreksverslag van 17 mei in de bijlage).
→ Een idee is om een denktank met kinderen te organiseren
- Consultatiebureaus beter in positie brengen met betrekking tot signalering van een ontwikkelingsvoorsprong bij opgroeien en opvoeden van jonge kinderen. Goede signalering is een onmisbare stap om van jongs af aan te kunnen 'meegroeien' met betrokken kinderen. Bij vroegsignalering kan er een ontwikkelpad worden uitgezet voor de betreffende leerling. Dit kan verlichtend werken voor scholen en leerkrachten die invulling gaan geven aan dit pad. Zij hoeven niet steeds het wiel uit te vinden, maar kunnen het uitgestippelde pad volgen.
- Bij het zoeken naar oplossingen uit te gaan van hoogbegaafdheid als 'talent' en daarmee het onderwijs leidend te laten zijn (en jeugdhulp ondersteunend).
- Kennis in het Zwolse onderwijs bundelen, borgen en verder ontwikkelen op alle scholen, ondersteund door een sterk en breed Expertisenetwerk of -platform op het gebied van hoogbegaafdheid in (regio) Zwolle. Organiseer daarbij ook de kennisuitwisseling tussen onderwijs en ondersteunende voorzieningen op het gebied van hoogbegaafdheid. De expertise over HB moet naar scholen gebracht worden. → Dit zou bijvoorbeeld al versterkt worden als hoogbegaafdheid ook behandeld wordt op de Pabo in Zwolle.

Uitgangspunten/criteria voor de doelgroep

Na de eerste werkveldraadpleging hebben we op uitnodiging van Gelukkig Hoogbegaafd een gesprek gevoerd met een groep hoogbegaafde kinderen (basisschool groep 8). Het verslag hiervan is te vinden in de bijlagen van dit document. Daaruit kunnen 'criteria' of 'behoeftes' worden afgeleid die er voor hoogbegaafde kinderen toe doen. Veel van de genoemde verbeteraspecten gelden in principe voor alle kinderen. Echter onder de hoogbegaafde kinderen spelen deze aspecten vaak zwaarder, omdat bij deze doelgroep alle stimuli extra sterk binnen lijken te komen. We kwamen in deze bijeenkomst tot de volgende behoeften of criteria:

- Ruimte en begrip van de leerkracht voor gevoeligheid (ook sociaal). Hierbij speelt met name een grotere gevoeligheid voor het waarom van dingen, voor argumentatie een rol. Doorzien snel patronen.
- Congruentie, authenticiteit en rechtvaardigheid: leerkrachten (maar ook ouders, hulpverleners) moeten doen wat ze zeggen. Een reflectieve leerkracht helpt daarbij.

- Passende uitleg: het waarom van de uitleg/methode toelichten en flexibiliteit in methodes al naar gelang de behoefte.
- Zinvol aan het werk zijn.
- Uitdaging, leergierigheid bevredigen: verrijken, verdiepen, compacten. Moeilijk genoeg om niet te weten en daardoor leren van fouten en dat fouten maken mag.
- Een plek in school om eigen ervaringen te delen.
- 'Peers' (gelijke situatie), maar ook leren omgaan met en communiceren over verschillen tussen mij en anderen en kunnen afstemmen op anderen, ook als zij geen 'peer' zijn.
- Zelf kunnen meedenken in oplossingen (autonomie).
- Begrip voor een andere kijk op de wereld en manier van leren.

Bijlage 1: Deelnemers werkveldraadpleging

Agnes van de Beek	Specialist hoogbegaafdheid OOO en coördinator Cnopusklas Zwolle
Chris Dam	Directeur basisschool De Sprankel
Rineke Derksen	Directeur Gelukkig HB
Jan-Willem Dollekamp	Beleidsadviseur Jeugd en Onderwijs Gemeente Zwolle
Simone Doolaard	Manager onderwijs en kwaliteit Catent
Angela Flier	Beleidsadviseur Jeugd en Onderwijs Gemeente Zwolle
Maaïke Ganzeboom	Begeleider bijeenkomst
Geraldine IJzerman	Teamleider SWT Zwolle
Henk Keesenberg	Samenwerkingsverband passend onderwijs Zwolle en regio
Bert Klaassen	Onderwijs- en onderwijszorg-consulent
Inge Kroek	Praktijk Wijspunt
Itie Oosterhof	Directeur basisscholen Talentum en Carillon
Karin Otten	Teamleider SWT Zwolle
Boudewien Vermeer	Ontwikkelingspsycholoog en gedragswetenschapper bij JBOV
Johan Vlaskamp	Directeur De Stroming (expertisecentrum OOO)
Pauline Weber	Jeugdarts GGD
Astrid Westenbroek	Klinisch Psycholoog Karakter Jeugd GGZ

Bijlage 2: Verslag gesprek groep hoogbegaafde kinderen bij Gelukkig HB 17 mei 2018

Na afloop van de eerste werkveldraadpleging heeft Gelukkig HB de gemeente Zwolle uitgenodigd om eens in gesprek te gaan met de doelgroep. We zijn op donderdagmiddag 17 mei bij een groep hoogbegaafde kinderen langs geweest om met hen te praten over hoe zij het onderwijs ervaren en wat voor hen de ideale school zou zijn. Hieronder volgt een kort verslag van dit gesprek.

De groep met 9 kinderen (4 meiden en 5 jongens) zaten allemaal in groep 8 (of zouden zitten). We hebben eerst een inventarisatie van hun schoolperiode gedaan.

Aantal schooljaren

- 3 kinderen hebben 8 jaar over hun basisschool gedaan
- 4 kinderen 7 jaar
- 2 kinderen 6 jaar (meegeteld dat sommige kinderen ook soms tussendoor geen school hebben gehad)

In een navraag of het volgens hen nodig was om de volle 8 jaar naar school te gaan, zeggen de kinderen dat ze groep 4 wel hadden kunnen overslaan. Een aanwezige docent geeft aan dat dit klopt, omdat groep 4 een herhalingsjaar van groep 3 is.

Aantal scholen

- 5 kinderen hebben op 1 school gezeten
- 2 kinderen op 2 scholen
- 1 kind op 3 scholen
- 1 kind op 4 scholen

Van de 9 kinderen hebben 3 kinderen HB onderwijs gevolgd en de meerderheid zat op dit moment in Zwolle op school. 2 kinderen gingen op dit moment niet naar school, waarvan er 1 deze maand wel weer gaat beginnen aan de afronding van de basisschool, zodat ze volgend jaar naar het voortgezet onderwijs kan.

De ideale school

We hebben met de kinderen een brainstorm gehouden naar wat zij zouden willen aantreffen op een ideale school. Ze hebben elementen uit de normale school gepakt, die ze wilden houden of die ze wilden verbeteren en ze hebben elementen toegevoegd waar nodig.

Op een ideale school...

- Zijn leerkrachten die naar je luisteren
- Krijg je goede passende uitleg (deze is tweeledig)
 - o Je krijgt niet teveel uitleg als je dit niet meer nodig hebt (extra uitleg werkt soms alleen maar verwarrender als je het als snapt)
 - o Je krijgt wel uitleg als je het niet begrijpt (ook al wordt er vanwege je intelligentie soms verwacht dat je er zelf wel uitkomt).
- Worden schoolklassen vanaf groep 6 al gesorteerd op niveau
- Is er kennis en begrip voor hoogbegaafdheid (zowel bij de leraren als bij de leerlingen)
- Is de pauze nog steeds een belangrijk moment van de dag: een moment om even tot rust te komen, om je hoofd even van het leren af te halen
- Is er ruimte om spelenderwijs te leren (vb. door middel van spelletjes, liedjes, filmpjes etc.)

- Is er ruimte om meerdere lesmethoden uit te proberen en mogen de leerlingen inspraak hebben op welke methode zij het prettigst vinden (democratisch).
- Is pluswerk voor hoogbegaafden ook daadwerkelijk moeilijk en niet alleen meer van hetzelfde.
- Kunnen lessen aangepast worden, als blijkt dat ze op een andere manier beter werken.
- Is er een klik met de klas en met de school
- Worden extra vakken aangeboden, zoals filosofie of architectuur. Vreemde talen kunnen ook leuk zijn, maar alleen als het nuttig is. Vakken worden niet aangeboden met het doel om moeilijke stof aan te bieden, maar met het doel om wat interessants te kunnen leren.
- Leren we top down (De leraar geeft eerste een overzicht van het totaalplaatje, voordat we de onderdelen los van elkaar leren).;
- Zijn er genoeg rustplekken
- Is de opstelling van leerplekken minder schools
 - o Keukentafel idee
 - o Staplekken
 - o Mogelijkheid om te bewegen
- Wordt geen druk op je gelegd als vorm van straf.
- Voor de ideale klas staat 1 leraar en is er 1 begeleider.
- De ideale klas heeft maximaal 18 kinderen

Bijlage 3: Signalen van ouders met hoogbegaafde kinderen

Op www.ikbenhoogbegaafd.nl wordt een schatting gemaakt van het aantal kinderen 0-18, dat hoogbegaafd is in Zwolle. Dit zouden er 567 zijn. Naar schatting zouden volgens deze website hier 152 kinderen behoefte hebben aan voltijd hoogbegaafden onderwijs. Op de site kan ook door ouders worden aangegeven of ze op zoek zijn naar onderwijs voor hun hoogbegaafde kind. In Zwolle hebben 14 ouders aangegeven op zoek te zijn naar basisonderwijs voor hoogbegaafden en 9 ouders geven aan voortgezet onderwijs te zoeken voor hun hoogbegaafde kind.

In reactie op een artikel in de *Stentor* over thuiszitters van september 2017 heeft een aantal ouders van hoogbegaafde kinderen signalen afgegeven over het aanbod voor hoogbegaafde kinderen in Zwolle en de problemen waar ze tegenaan lopen. Deze signalen hebben wij anoniem verwerkt in dit verslag.

Aanbod Zwolle

Ouders geven aan dat er voor hun kinderen in Zwolle inderdaad extra aanbod wordt gecreëerd. Te denken valt aan lesprogramma's als Eureka en Pittige Plus Torens. Ouders geven ook aan dat ze merken dat docenten erg hun best doen om een passend aanbod te doen voor hun hoogbegaafde kinderen. Dit zijn echter vaak losstaande initiatieven, die niet schoolbreed zijn afgestemd. Kinderen krijgen bijvoorbeeld een extra taal aangeboden om te leren zoals Frans of Spaans. Hieraan worden dan geen concrete doelstellingen gehangen, waardoor de oplossing eigenlijk maar gedeeltelijk werkt.

Ouders geven ook aan dat passend onderwijs veelal gericht is op leer- en gedragsproblemen. Ze zien dat op scholen veel geld is voor ondersteuning van dit soort problemen, maar dat hoogbegaafde kinderen in hun ogen niet onder deze doelgroep vallen. Zij hebben meer baat bij extra uitdaging in plaats van extra uitleg of extra nadruk ondersteuning bij gepast gedrag of leerproblemen. Uit signalen van docenten die reageren op het artikel is ook op te merken dat ze het moeilijk vinden om kinderen die hoogbegaafd zijn extra aandacht te geven in de klas. Een docent heeft vaak 30 kinderen in een (combinatie)klas en geeft alle vakken al standaard op 3 á 4 verschillende niveaus. Daarnaast moet er ook aandacht zijn voor verkeer, techniek, mindful denken, onderzoek vaardigheden, scheidende ouders, programmeren, gezond eten, sporten, opvoeden etc.

Ouders vinden het ook belangrijk dat er voor hun kinderen meer aandacht wordt besteed aan de executieve vaardigheden, het leren leren, emotie regulatie, flexibiliteit etc. Net als kinderen met leerachterstanden, is het voor hoogbegaafde kinderen belangrijk om te leren leren. Op de basisschool worden ze niet voldoende uitgedaagd en leren ze niet om zich in te spannen voor (school)werk. Dit kan ervoor zorgen dat de kinderen in latere vormen van onderwijs vastlopen en alsnog afstromen of uitvallen. In Zwolle worden Cnopusklassen aangeboden. Hoogbegaafde scholieren kunnen hier 1x per week naar toe. Dit is een bovenscholse voorziening, waar de bovenstaande vaardigheden worden aangeleerd. Er komen vanuit de ouders echter wel signalen dat het budget voor scholen om hier aan deel te nemen niet toereikend is, en scholen daarom vaak hoogbegaafde kinderen weigeren op de basisschool of hiervoor een bijdrage van de ouders vragen.

Voor zeer hoogbegaafde kinderen is naar de mening van meerdere ouders iets anders of meer nodig dan de Zwolse scholen nu bieden. Plusklassen, Cnopus klassen of Kangoeroe klassen en dergelijke zijn wellicht een goede aanvulling voor sommige hoogbegaafde kinderen. Zeker voor kinderen met een IQ > 140 is dat naar hun ervaring niet voldoende. Bovendien is een kind niet 1 ochtend in de week hoogbegaafd, maar 24/7.

Gedrag

Ouders geven aan dat hun hoogbegaafde kinderen zich al snel vervelen op school. Ze voelen zich onbegrepen door klasgenoten en door de docenten. Door de ernstige verveling en het gebrek aan uitdaging gaan veel van de kinderen onderpresteren op school. Dit zorgt vervolgens voor nog meer onbegrip van docenten en leerlingen (“Jij was toch zo slim? Waarom zien we dat dan niet aan je cijfers?”). In veel gevallen willen de hoogbegaafde kinderen niet meer naar school; gaan met stress naar school; zijn vaak ziek en hebben lichamelijke en burn-out klachten. In veel gevallen spelen er ook signalen van faalangst. Wat veel door ouders wordt aangegeven is dat hun kind thuis heel anders is dan op school. Sommige kinderen zijn thuis veel leergieriger en gebruiken veel moeilijker woorden dan op school waar ze zich aan leeftijdsgenootjes proberen aan te passen. In sommige gevallen uiten kinderen op school hun frustratie, in andere gevallen proberen kinderen hun frustratie op school zo min mogelijk te uiten, wat ervoor zorgt dat deze frustratie er thuis uitkomt. Ouders beschrijven hun kinderen in dit geval als agressief en een “stormwind”. In het ergste geval wordt er door de jonge kinderen zelfs gedacht aan zelfdoding, om maar niet meer ‘anders’ te zijn dan andere kinderen.

Aanbod regio

Omdat veel ouders merken dat hun kind niet voldoende wordt gestimuleerd op de basisschool in Zwolle en ze in de stad geen alternatief vinden, kiezen zij ervoor om hun kind elders in de regio naar school te laten gaan. De twee meest genoemde alternatieven zijn de Leonardoklas in Elburg en de Kwadraat in Meppel. Deze klassen zijn fulltime hoogbegaafdenonderwijs en hierover zijn ouders zeer lovend. Ze merken dat hun kinderen in deze klassen opbloeien. De kosten voor deze keuze van onderwijs kan voor ouders behoorlijk oplopen. Naast reiskosten gaat het ook om een ouderbijdrage, verplichte aanschaf van leermaterialen (ipad, tablet) en de kosten van een begaafdheidsonderzoek. Die kosten kunnen oplopen tot ruim 3000 euro per jaar, met in het eerste jaar eenmalig 1200 euro voor leermaterialen. Dit zijn behoorlijke bedragen, waar geen aparte vergoedingen tegenover staan. Daar komt bij dat vaak meerdere kinderen uit een gezin hoogbegaafd zijn.

Tips en verbetervoorstellen

- Kleine klas. In bijvoorbeeld Harderwijk zitten maximaal 20 kinderen in de klas. Kinderen omschrijven het verschil met vorige scholen/klassen zelf als ‘het is rustig’.
- Houdingsvrijheid. Een hoogbegaafd kind heeft soms de behoefte om veel te staan in plaats van te zitten.
- Gepersonaliseerd leren. Een eigen leerprogramma met eigen leertempo helpt het kind om letterlijk en figuurlijk beter ‘bij de les te blijven’.
- Hoogbegaafd is ook verschillend: met een IQ boven 130 geldt een kind als hoogbegaafd, maar kinderen met een IQ boven 140 (‘uitzonderlijk hoogbegaafd’) reageren naar de ervaring van ouders nog weer anders op lesprogramma en schoolsetting.
- Uitdagende lesstof helpt om het kind in een actieve stand te krijgen, te gemakkelijke lesstof leidt juist tot verveling en afhaken.
- Op school de juiste kennis over hoe deze kinderen werken en leren. Die snapt dat een hoogbegaafd kind geen Einstein is, maar juist ook zo vaak aangepast en ontwijkend gedrag vertoont. Een plek waar deze kinderen gelijkgestemden kunnen ontmoeten. Waar de leerkrachten snappen dat de Cito-toetsen niet aansluiten omdat ze daar te ingewikkeld voor denken en de kinderen hierbij ondersteunen.
- Het liefst een school in Zwolle waar de kinderen vrienden kunnen maken en ook na schooltijd kunnen spelen zonder dat het 1,5 uur extra kost om ze op te halen. Een school die onze kinderen echt ziet en ze de ruimte geeft om op hun eigen manier, en dus niet klassikaal, te leren en te ontdekken. Want deze kinderen hebben zo ontzettend veel in hun mars.

- Een hele dag Eureka aanbieden in plaats van 1 uur.
- Meer Pittige Plus Torens (zelf proefjes doen, opdrachten maken).
- Stimuleren van uitwisseling van ervaringen tussen basisscholen.
- Een expertise groepje oprichten per school.